

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilov avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.—
četrt leta 2.50 —
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat . . . 14
trikrat . . . 12
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upraviništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega
Tovariša“ izide dne 27. julija 1917.

Prvo polletje je minilo. — Prosimo svoje naročnike in naročnice, da poravnajo zapadlo naročnino, oziroma da jo obnove. — Težki so časi, težke razmere. A ravno sedaj ne smemo pozabiti sebe, da nas pozneje, ko se vrnejo normalne razmere, tudi drugi ne pozabijo. — Zavedamo se težavnega položaja, zato pa po svojih najboljših močeh služimo svoji stvari, kolikor je to v tej dobi največ mogoče. Uvažujemo vsi resnico in ravnajmo se vsi po njej: Velika je dolžnost, brezmejno več ljubezen!

Sodba.

Dejanja govori!

I.

Nemški pisatelj Oton Ernst govori v svoji knjigi „Semper der Mann“: Nobe-nemu stanu nočem stopiti preblizu; toda 18 let resnega opazovanja mi je dokazalo, da ni nikjer dobiti svetjega smisla žrtvo-vanja, nikjer nesebičnosti vdanosti sočlo-veku, nikjer radostnejše odpovedi lastnemu dobičku, ako gre za veliko skupnost ljudi, kakor pri učiteljstvu ljudskih šol. Ta stan opravlja Herkulova dela brez zahvale in plačila, da, celo z omalovaževanjem ga pogledujejo tisti, ki se čutijo nad njim. Nese-bičnost tega stanu so temeljito zlorabljali; toda to ga ni premotilo. Nauki, da ni no-bene resnice, da ni mladine, da ni pošte-

nosti, da ni požrtvovalnosti, da išče vsak človek po pravici le svojo korist — ti nauki se niso mogli vcepiti v ta stan, oni so se komaj dotaknili njega površine!

II.

Pruski finančni minister je govoril v poslanski zbornici dne 22. marca 1917. glasom stenografičnega zapisnika o vojnih dra-ginjskih dokladah učiteljstva: Odnahal sem v interesu pomanjkanje trpečega učiteljstva in sem pripravljen, da učiteljstvu povsod preskrbim podporo, ki jim gre, kakor če bi bili neposredni državni uradniki. Stopil sem celo tako daleč, da ukažem učiteljstvu do-plaćati vse podpore, ki jih doslej niso do-bili! Dobiti moraje vse! Nasprotno pa ne morem iti tako daleč, da občinam, ki so doslej učiteljstvu plačevale podpore, te podpore povrnem. Glavna stvar, da učitelj-stvo ne utрпи nobene škode, je s tem po-polnoma dognana in spravljen v red! Uči-teljstvo dobi vse vojne draginjske doklade, ki smo jih od začetka dovolili državnim uradnikom, ne da bi v bodočnosti ob pre-pirih dveh kot oškodovano ostalo na sredi. Država pa ni v položaju, da bi penzioni-stom tekoče podpore dovolila ex officio. Nasproti temu bo država slejkoprej po naj-širšem načinu dajala podpore vsem, ki so v potrebi. Sredstva v ta namen popolnoma zadoščajo, in ako bi ne zadoščala, bo dala državna vlada pod vsemi okoliščinami na-daljnja sredstva na razpolago. Zaradi pomanj-kanja na sredstvih ne smejo penzionisti tr-peti nobene sile!...

III.

Statistika govori: Iz Dolenje Avstrije, Gorenje Avstrije, Štajerske, Kranjske, Pri-morske, Koroške, Morave, Češke in Šlezije je doslej učiteljev padlo 1196, ranjenih ali bolnih 2257, ujetih 441, pogrešanih 89, od-likovanih 2185.

IV.

13.780.928.37 K! To je delo tistega slovenskega učiteljstva, ki ga ni v številu padlih, ranjenih in bolnih, ujetih, pogreša-nih in odlikovanih! Za to slovensko uči-teljstvo je treba posebne statistike: toliko jih je podrla smrt doma; toliko jih je ra-nila krivična sodba, laž, kleveta, preganja-

joča roka; toliko jih je obolelo zaradi po-manjkanja, da, zaradi gladi; toliko jih je odlikovala zavest storjene dolžnosti, zavest neupogljive značajnosti, zavest neoskrunjene časti... A kje je kdo, stoječ na visokem mestu po slovenskih deželah, ki ume be-sede Otona Ernsta, ki jim pritrdja in ki ni zlorabljal nesebičnosti našega stanu?... In kdaj dobimo finančnega ministra, ki bo po besedah in dejanjih enak svojemu pru-skemu tovarišu in vojnemu zavezniku?... In kdaj iz naših grobov in ran in bolesi, iz zdihov in trpljenja, iz odlik vstane, zra-ste, odbleskne naša doba—nova doba plačila in novega dela — doba kulturnega mašče-vanja?... Po vsem svetu, danes v krvi to-nečem, odmeva odgovor: Pride! Pride vse in pride več, nego je obljubil in dal pruski finančni minister! —

Vojna.

ALZACIJA IN NEMŠKE KOLONIJE.

Berolin, 25. junija. „Deutsche Tagesztg.“ poroča iz Rotterdama: „Daily News“ priob-čujejo razgovor svojega poročevalca z ne-davno iz Berlina došlim nizozemskim posla-nikom, ki je izjavil, da je Nemčija pripravljena odstopiti Francoski dele Alzacije in Lotarinške proti nekaterim kolonijam. V Nemčiji so naveličani vojne in nemški pro-gram se glasi: „Mir brez aneksij in vojnih odškodnin“. V ostalem pa smatra Nemčija status quo ante za najboljšo garancijo traj-nega miru.

OPROSTITEV VSEH ZA OROŽJE
NESPOSODNIH VOJAKOV.

Listi poročajo, da pripravljajo naredbo, s katero bodo poslali na dopust ali pa od-pustili iz vojske vse za orožje nesposobno moštvo. Da se omogoči izvršitev te naredbe, so morali poslati vsi naknadni bataljoni do 1. julija popolne sezname superarbitriranega moštva.

ČREŠNJA.

Čuj!... Več zelenih krona ti šušti, v poljubih k njej hite plodeči dnovi, iz zemlje - matere ji v vrh sokovi rast čudotvorne ženejo moči.

Skrivnostna sila ti nakit rodi: čas materinstva javljajo cvetovi, in že rde se, vabijo sadovi — zemljó in solnce daš iz sebe ti!

O, ko bi jaz in ti in vsak in vedno iz zemlje srkal in iz solnce pil, kar je življenja in človeka vredno!

Lepoto bi, dobroto vso izlil iz sebe bratom v dar v posodo čedno — ne človek - črv, ko bi vsaj črešnja bil!

KAMEN.

Stojiš ponosen, trd in kljubujoč, ustvarjaš gore, dolbeš se v propade, kdor se te loti, čuti tvojo moč, in zemlja čuti jo, ko kamen pade!

Da bi svobodno, v solnce samo zroč, duh na nebeške se popel livade, da bi zaglobil se v življenja noč, razglasil srcem vse slasti in jade!

RUSKA OFENZIVA.

V začetku t. m. so začeli Rusi v vzhodni Galiciji z ofenzivo. Silne mase pošiljajo v boj, da bi prebili naše črte. Najhujši boji se vrše na fronti Brzežani-Zborov-Zločov, pri Stanislavu in v Karpatih. Pri prelazu Jablonici se vrše boji že na obeh straneh. Rusko armadno vodstvo si je izbralo tri cilje sedanje ofenzive: proti Lvovu, pri Ja-blonici na gornje Ogrsko in pri Kirlibabi na severno Sedmograško. Dosedaj se še ti ruski cilji niti približno niso uresničili.

GRŠKA NA STRANI NAŠIH SOVRAŽNIKOV.

Grški poslaniški v Berolinu, na Dunaju, v Carigradu in v Sofiji so odpoklicani. Di-plomatične zveze so pretrgane. — Novo grško ministrstvo je sestavil Venizelos. Sam je vprevzel predsedstvo in vojno. — Priča-kuje se, da bo Grčija na podlagi pogodbe s Srbijo napovedala Bolgariji in Turčiji vojno. — Za vrhovnega poveljnika grške armade je imenovan Venizelosov pristaša general Daiglis, član bivše solunske vlade. — Lahko grško brodovje in vojne ladije, ki se nahajajo v Salamis, se zopet vrnejo grški vladi.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNO- POMOŽNE SVRHE.

Prireditve mestnega otroškega vrtca pri Sv. Ivanu, 147.56 K; učiteljstvo barkovljanske slovenske šole, 12 K; skupaj 159.56 K.

Danes izkazanih 159.56 K

V zadnji številki izkazanih 277.102.64

Skupaj . . . 277.262.20 K

VI. VOJNO POSOJILO.

Šola srbsko-pravoslavne občine, 1000 K; c. kr. pripravnica za srednje šole, 1000 K; mladina ljudske šole v Postojni, 200 K; stavbni zaklad krajnega šolskega sveta v Črnom vrhu, 1000 K; šolska knjižnica kraj-nega šolskega sveta v Črnom vrhu, 400 K; učiteljski zbor slovenske mestne ljudske šole v Šklednju, 100 K; I. mestna deška

LISTEK

Novi soneti.

VEČNA LUČ.

Gori mi v duši... In ugasne z njo? Ni smrti luči, ognju hrepenenja! Iz duše v dušo žarki nam lijo — spočetja dedščina in hotenja!

Ko Nazarejec nagnil je glavó, zaprosil je iz keliha trpljenja ljubezni glas: Usmiljenje, nebó, njim, ki so me oplenili življenja!

Iz živih src se dvigajo želje, rodé se sanje, ki jim ni imena — vsakomur v prsih svoj je svet prostr!

K resnici naj vse duše hrepené, a žar poslednji dušnega plamena ugasne zadnjega človeka smrt!

MLADA ŽENA.

Kako si krasna, srečna mlada žena! Milina tvojim je izraz očem, na licih nežnost diha razcvetena — lepoto zrem, naziva ji ne vem!

V ljubezni kal življenju je rojena, drhtiš in vdajaš tajnim se slastem, ko si od materinstva posvečena, v plen dana sanjam, upam in skrbem...

Iz tvojega telesa — novo bitje! Ko se privije ti okrog vratu — komu srečnejše tisti čas bo žitje?

A meni trepet srca strahu, da nerojenemu že pot odkrit je med nas, ki nam vihar je v srca dnu!

BOLNO DETE.

Kaj je tvoj greh, ubogo moje dete, da bolečin drgeče ti telo? Dej, kdo je iz krilatev božjih čete tako nedolžen in pa čist tako!

Ti tudi žrtev si usode klete, ki vrže živo bitje na zemljó, da konec bede z rojstvom je začete šeló, ko smrt ugasne mu oko?

Trpiš, da v duši moji razboljeni še jačji dvigne se ljubezni žar? Srce izvor ljubezni je le eni,

ki je noben ne pogasi vihar: Trpeč vsakteri človek brat je meni, a ti od vseh si mi najdražja stvar!

Če pali me bridkosti strup in žal, če nosi me navdušenosti plamen — nedolžen jek je le besede val.

In v grozo je slabiču zadnji amen: boječ se oprijemlje zemskih tal, dokler ga ne razmelje sen nevzdramen...

UČITELJI.

Brusači demantov, sinovi dela, otroci stisk, odpovedi, prevar! V pustini je pšenica dozorela — tako umetnosti snuje čar!

Zavriskala je duša osamela, ko jo ljubezni je prešinil žar, ki duša blaga vašo jo spočela in naklonila je človeštvu v dar!

Življenje vaše — kakor sveta knjiga! Odpira drugim vrata v paradiz, spoznanja moč srcé do srca dviga...

In ko izčrpan, glej, pokojno spiš, v rod pozni še iz tebe plamen šviga — poplačan si!... Na grob trpljenja križ!

E. Gangl.